

Rapport

Ringsted
Kommune

Afdækning af unges seksuelle sundhed

Afdækning af unges seksuelle sundhed

Indhold

Afdækning af unges seksuelle sundhed	2
Indledning	3
Folkeskolen	4
Sundhedsplejen	4
Medlemskab af Sex og Samfund	5
Data på de unges seksuelle sundhed i Ringsted Kommune	5
Følgende fremhæves fra årsrapporten, udarbejdet af Sex og Samfund, gældende Ringsted Kommune:	5
Generel sundhedsprofil på børn i Danmark – "Skolebørnsundersøgelsen"	6
Spøgeskemaundersøgelse blandt lærere i Ringsted Kommunes folkeskoler	7
Konklusion på spørgeskemaet:	8
Afrunding på afdækningen	9
Lovgrundlag	10

Indledning

Efter ønske fra Social- og Arbejdsudvalget d. 21.03.2017, godkendt i Byrådet d. 06.04.2017, har sundhedstjenesten stået for en afdækning af unges seksuelle trivsel og sundhed i overbygningen, dvs. fra 7 – 9 klasse i Ringsted Kommune. Opgaven bestod overordnet i, at lave en afdækning med fokus på de unges seksuelle sundhed samt forebyggelse af uønskede graviditeter. Afdækningen og fokus har primært været på folkeskolens praksis med hensyn til seksualundervisning, kravene til seksualundervisning og de unges brug af den viden de får i seksualundervisningen.

I rapportens afsnit om Folkeskolen beskrives den nuværende praksis for samarbejdet mellem skolen og sundhedstjenesten med fokus på den seksuelle sundhed og seksualundervisning.

Som beskrevet i ansøgningen er der tegnet medlemskab af Sex og samfund fra nov. 2017 og hele 2018. Medlemskabet er købt for dele af de bevilligede forebyggelsesmidler. I afsnittet "Samarbejde med sex og samfund" beskrives hvilke konkrete redskaber som medlemsskabet har givet, og hvordan de er inddraget i denne afdækning.

Der næst er der lavet en spørgeundersøgelse blandt lærerne i folkeskolen, som undersøger hvordan der arbejdes med seksualundervisningen fra 0 – 9. klasse. Undersøgelsen uddybes i afsnittet om dette.

Rapportens konklusioner samles i et afrundende afsnit, som også indeholder anbefalinger og overvejelser om mulige indsatser.

Folkeskolen

Seksualundervisning i folkeskolen har indtil 2013 været beskrevet i eget faghæfte, Faghæfte 21, men efter Skolereformen og indføring af "Fælles mål" er seksualundervisningen og familiekundskab, i dag en del af de timeløse fag. Dette betyder at der er nedskrevne mål og indsatser der skal indarbejdes i løbet af skoleforløbet fra 0 - 9 klasse, og være del af alle fag, idet seksualiteten ses som del af barnets samlede identitetsdannelse. Ansvar for fagets implementering går på tværs af flere fag og lærere. Koordineringen af dette sikres gennem lokale handleplaner – som beskrevet i Forebyggelsespakken om seksuel sundhed med anbefalingen på grundniveau: Udarbejdelse af handleplaner og udpegning af nøglepersoner for implementering og kvalitetssikring af sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab. Vejledningen er opdelt så der er specifikke mål og vejledninger for indskoling 0 - 3 klasse, mellemtrin 4 – 6 klasse og overbygningen 6 - 9 klasse. En netop afsluttet status fra marts 2019 viser at Ringsted Kommune ikke lever op til de anbefalinger på grundniveau, som Forebyggelsespakken " seksuel sundhed " anbefaler.

Sundhedsplejen

Seksualundervisning i Sundhedsplejen indgår som del af sundhedsplejens kerneopgave når Sundhedstjenesten i Ringsted møder barnet ved de anbefalede undersøgelser og samtaler på følgende klasse trin:

- 1. klasse
- 2. klasse
- I 5. klasse er der gruppeundervisning om pubertet
- 6. klasse.
- I 8. klasse kan sundhedsplejersken inddrages ad hoc i skolens seksualundervisning (dette benyttes forskelligt fra skole til skole)
- I 9. klasse er der udskolingsundersøgelse, hvor seksualitet – som del af trivsel og sundhed, indgår i samtalen.

Dertil er det enkelte skolebarn og dets familie altid velkommen til at kontakte sundhedsplejersken på skolen for råd og vejledning.

Medlemskab af Sex og Samfund

Med dele af de tildelte midler fra forebyggelsespuljen er der tegnet medlemskab af Sex og Samfund. Medlemskabet er formidlet til alle der arbejder med børn 0 - 18 år, samt til sundhedskonsulenterne. Sex og Samfund har de sidste år haft specifikke indsatser for seksuel sundhed, også for de ældre borgere. Ud over at Sex og Samfund har kunnet bidrage med faglighed og data, har medlemskabet betydet at to af Sex og Samfunds arrangementer for fagfolk er afviklet i Ringsted - "Ældre og seksualitet" og "Seksualundervisning til unge med specialundervisningsbehov".

Data på de unges seksuelle sundhed i Ringsted Kommune.

Sex og samfund har som del af deres ydelse til medlemskommuner udsendt en årsrapport for 2017 om seksuel sundhed i Ringsted Kommune. Rapporten bygger på en følgende data som Sex og Samfund har adgang til:

- Indberetninger fra egen læge
- Statens seruminstitut
- Lokale registreringer af henvendelser til Sex og samfund.

Dertil har Sex og Samfund haft samarbejde med VIVE, om de 18 åriges seksuelle sundhed og adfærd i alle danske kommuner. Rapporten analyserer et sæt data der behandler de 15 - 18 årige specifikke svar på indberettede sundhedsdata, om abort, klamydia og lignende.

Formålet med VIVES rapport er at give kommunerne et redskab til at vurdere den seksuelle sundhed og trivsel i kommunen blandt unge under 20 år og i voksenbefolkningen. Seksuel sundhed handler ifølge WHO om fysisk, mental og social trivsel relateret til seksualitet, og dækker således begrebsmæssigt over både tilfredshed med krop, seksualitet og parforhold. Herunder selvbestemmelse i forhold til krop, sex og fertilitet, bevidsthed om egne og andres grænser, samt om fravær af seksuelt overførte sygdomme og seksuelle dysfunktioner.

Følgende fremhæves fra årsrapporten, udarbejdet af Sex og Samfund, gældende Ringsted Kommune:

- Klamydia: Lille stigning i udvikling af Klamydia tilfælde hos 15 – 29 årige fra 19.7 ud af 1000 i 2015 til 25 ud af 1000 i 2017. Stigningen kan også skyldes at flere lader sig teste. Landsgennemsnittet er 24,8 ud af 1000.
- HVP. Vaccine 66 % i Ringsted er vaccineret første gang med HPV vaccine mod 75 % i hele landet. Færdiggvaccinerede udgør 35 % i Ringsted mod 45 % i hele landet
- Teenage fødsler (fødsler af 13 - 19 årige): 2 børn født af teenager i 2015 til 1 barn født af teenager i 2017
- Abort: Registrering af dette er ikke tilgængeligt, hverken for Ringsted eller landsplan.
- Ubeskyttet sex og debutalder for sex for 18 årige i Ringsted Kommune, pointer er taget fra VIVEs Kortlægning i marts 2018, hvor 18 årige er spurgt til deres sexliv, herunder debutalder
 - 37 % har haft ubeskyttet sex
 - 18 % debuterer før de er 15 år
 - 7 % bruger altid kondom
 - 35 % bruger altid prævention
- Data over hvad de unge spørger om når de kontakter Sex og samfund, viser at der til SEX-linjen og tilsvarende CHAT rum, kom i alt 19 henvendelser fra unge i Ringsted i 2017 (tal opgjort i marts 2018), flest fra piger og i aldersspredningen 10 - 18 år, om emner som kærestesorger, menstruation, forelskelse og smitteveje.
- Samlet set benytter 22 ud af 30 skoler beliggende i Ringsted Kommune Sex og samfunds tilbud i Uge Sex (udtræk fra DK's statistik over uddannelsesstatistik og institutionsregistreret).

- Ingen skoler i Ringsted Kommune er tilmeldt "Kun med kondom" kampagnen.

Generel sundhedsprofil på børn i Danmark – "Skolebørnsundersøgelsen"

Data på børn om deres seksuelle sundhed kan findes i Skolebørnsundersøgelsen¹, der gennemføres hvert 4. år i Danmark. I 2018 er det 10. gang undersøgelsen foretages, men data er endnu ikke tilgængelige, hvorfor der her refereres til undersøgelsen fra 2014. Data indsamles ved, at elever i 5., 7. og 9. klasse besvarer et spørgeskema inden for følgende emner:

- Helbred: Kroniske lidelser, tilskadekomst, højde/vægt, symptomer, selv vurderet helbred, mental sundhed og almen livstilfredshed.
- Sundhedsadfærd: Mad - og måltidsvaner, fysisk aktivitet og stillesiddende adfærd, vægtregulering, tandbørstningsvaner, brug af alkohol, tobak og cannabis og seksualvaner (spørges kun til elever i 9. klasse).
- Levekår: Skolemiljø, relationer med familie og venner inkl. mobning. Socioøkonomisk baggrund, familieform og etnisk herkomst.

Om seksuel adfærd resumeres fra undersøgelsen 2014: Over 70% af de 15-årige elever angiver, at de endnu ikke har haft samleje. Af dem som har haft samleje, er det få, som har haft det, inden de blev 14 år. Der er ingen kønsforskel i seksuel debutalder. Den hyppigste anvendte præventionstype er kondom efterfulgt af p-piller.

¹ Link til Skolebørnsundersøgelsen <http://www.hbsc.dk/downcount/HBSC-Rapport-2014.pdf>

Spøgeskemaundersøgelse blandt lærere i Ringsted Kommunes folkeskoler

I efteråret 2017 blev der sendt et spørgeskema til kommunens skolelærere. Spørgeskemaet er udarbejdet og kvalificeret af Sex og samfund, og blev sendt via skoleledere.

Spørgeskemaet er sendt til samtlige 360 lærere. 94 har givet svar tilbage, hermed er der en svarprocent på 26 %.

Vi har efterfølgende erkendt i samarbejde med Sex og samfund, at spørgeskemaet var for bredt opstillet, således at kun 4 parametre er mulige at måle på. De spørgsmål der lagde op til "fritekst" har givet svar vedrørende mange forskellige emner, men ikke et entydigt svar, som er validt til at kunne konkludere på, men vil være en kilde til inspiration om hvad lærerne ønsker sig for at kunne levere optimal undervisning i familie og seksualkundskab fra 0-9 klasse

De 94 svar fordeler sig på følgende undervisere: 36 % indskolingen, 43 % mellemtrin, 21 % udskolingen

- Lærerne oplever at 88 % af eleverne i høj grad til nogen grad er interesseret i faget Sundhed, seksual- og familiekundskab
- Mål for undervisningen: 19 % oplever at have lokalt nedskrevne mål for Sundhed, seksual- og familiekundskab, mens 81 % efterspørger lokale nedskrevne mål for undervisningen i Sundhed, seksual- og familiekundskab
- Samlet set føler 73 % af lærerne sig fuldt ud eller i nogen grad klædt på til at undervise i faget Sundhed, seksual- og familiekundskab, mens 27 % i mindre grad til slet ikke føler sig klædt på til opgaven. Svarene viser at lærerne fra udskolingen føler sig bedre rustet til opgaven end lærere i indskolingen
- Bruger skolen "uge sex – kampagne"? Dette gør 53 % af skolerne - øvrige bruger andet materiale eller er usikre på om skolen bruger denne uge. Ingen skoler bruger "Kun med kondom" – kampagnen
- Brug af sundhedsplejersken: 47 % bruger sundhedsplejersken, 53 % bruger ikke sundhedsplejersken. Sundhedsplejersken bruges til fælles undervisning sammen med læreren, til eneundervisning i klassen og til sparring til lærerens egen undervisning.

Konklusion på spørgeskemaet:

Læreren oplever at faget interesserer eleverne. Læreren efterspørger lokale mål og handleplaner for undervisningen, trods en stor del af lærerne føler sig klædt på til opgaven. Halvdelen af lærerne svarer at de inddrager Sex og samfunds materiale og kampagner, ligesom de inddrager den lokale sundhedsplejerske. – Tilsvarende er der ca. 50 % der ikke gør brug af de tilstedeværende resurser i form af materiale, kompetenceudvikling fra Sex og samfund eller sparring og inddragelse af den lokale sundhedsplejerske.

Af de spredte kommentarer i fritekstfeltet om lærerens drømmescenarie for faget, er der variation fra den lærer der synes det går fint som det er, og som oplever sig kompetent som underviser i faget, til andre lærere der efterspørger mere opdateret materiale målrettet forskellige aldersgrupper og gerne ser undervisere udefra - her eksempelvis unge som kan fortælle til unge. Dernæst er der de lærere som ønsker en fælles målsætning og ramme for faget både timemæssigt og økonomisk, så det som "timeløst fag" ikke drukner. Endelig er der de lærere som ønsker at være del af et kompetent team i dette fag, der kunne rejse rundt på alle skoler og undervise ud fra sidste ny viden.

Afrunding på afdækningen

Det har været en generel udfordring i afdækningen, at kun de voksnes sundhedsadfærd afdækkes i den Regionale Sundhedsprofil, på nuværende tidspunkt er der således ikke en lignende generel afdækning af børn og unges sundhedsadfærd. Afdækningen bygger derfor på de data som Sex- og Samfund har haft adgang til, samt den spørgeskemaundersøgelse som lærerne har deltaget i.

Sundhedsadfærd blandt unge i Ringsted ud fra årsberetning fra Sex og samfund kalder på en opmærksomhed på følgende:

- Antallet af manglende HPV vaccinationer
- En løbende opmærksomhed på klamydia tilfælde
- Fokus på antallet af unge 15 - 19 år der har angivet at de dyrker usikker sex. Ligesom antallet af unge der har sex før de er fyldt 15 år er 18 % - indikerer, at der, i høj grad i folkeskolens ældste klasser, er brug for handlekompetence i retning af at vælge sikker sex.

Data over hvad de unge spørger om når de kontakter Sex og samfund, viser at det i større grad er bløde emner end hårde fakta de unge efterspørger. Dette er eksempelvis emner der kan arbejdes med i alle aldersgrupper som: "hvordan føles forelskelse " og "kan jeg sige nej til en dreng som vil mere end mig "

Svarerne fra lærerne viser at de efterspørger klare rammer og mål for faget seksualundervisning og familiekundskab, ligesom de ønsker konkrete handleplaner for faget, med inddragelse af fagpersoner uden for skolen til at deltage i undervisningen.

I marts 2019 blev status på arbejdet med forebyggelsespakkerne i Ringsted Kommune kortlagt. Kortlægningen underbygger dette notat, i forhold til at følgende to anbefalinger for børn og unges seksuelle sundhed ikke er opfyldt:

- Udarbejdelse af handleplaner og udpegning af nøglepersoner for implementering og kvalitetssikring af sundheds og seksualundervisning og familiekundskab
- Handleplaner for støtte til barnets naturlige seksuelle udvikling

Det har i denne afdækning ikke været muligt, at inddrage eleverne i en undersøgelse målrettet dem. Vi kender derfor ikke til elevernes egne behov og ønsker til seksualundervisningen, men der er tydelig tilkendegivelse fra deres lærere, om at de oplever alle elevgrupper interesseret i emnet (svar fra 0 – 9 classes lærere).

Lovgrundlag.

Lovgrundlag og vejledningen bag seksualundervisningen findes følgende steder:

Folkeskoleloven Undervisningsministeriet 2017 Sundheds og seksualundervisning og familiekundskab- Fælles Mål, læseplan og vejledning

Sundhedsloven § 119 stk. 1+2

Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakke om Seksuel sundhed

Ringsted
Kommune

Ringsted Kommune
Børnecenter

Rapport

www.ringsted.dk

